

**BAR. SHESHRAO WANKHEDE
COLLEGE KHAPERKHEDA**

PRINCIPAL DR. R.G. TALE
DEPARTMENT OF ECONOMICS

रिकाडॉचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिध्दांत

- गूहिते
- 1. श्रम परिव्यय आधार
- २. दोन देश दोन वस्तु
- ३. मुक्त व्यापार
- ४. स्थिर उत्पादन नियम
- ५. वाहतूक खर्च येत नाही
- ६. उत्पादन घटक गतिशील नसतात
- ७. दिर्घकाळ

उत्पादन व्ययातील भिन्नता

- 1- उत्पादन व्ययातील निरपेक्ष भिन्नता
2. उत्पादन व्ययातील सापेक्ष भिन्नता
3. उत्पादन नव्ययातील तुलनात्मक भिन्नता

उत्पादन व्ययातील निरपेक्ष भिन्नता

देश	श्रम परिव्यय	<u>दोन वस्तुचे</u> <u>उत्पादन</u>	<u>परीव्यय</u> <u>अनुपात</u>
भारत	क्ष मात्रा	<u>400 कि. गहु</u> <u>200 कि. तादूळ</u>	<u>2 :1</u>
चिन	क्ष मात्रा	<u>200 कि. गहु</u> <u>400कि. तादूळ</u>	<u>2 :1</u>

उत्पादन व्ययातील सापेक्ष भिन्नता

देश	श्रम परिव्यय	<u>दोन वस्तुचे</u> <u>उत्पादन</u>	<u>परीव्यय</u> <u>अनुपात</u>
भारत	क्ष मात्रा	<u>400 कि. गहु</u> <u>200 कि. तादूळ</u>	<u>2 :1</u>
चिन	क्ष मात्रा	<u>400 कि. गहु</u> <u>200 कि. तादूळ</u>	<u>2 :1</u>

उत्पादन व्ययातील तुलनात्मक भिन्नता

देश	श्रम परिव्यय	<u>दोन वस्तुचे</u> <u>उत्पादन</u>	<u>परीव्यय</u> <u>अनुपात</u>
भारत	क्ष मात्रा	<u>400 कि. गहु</u> <u>200 कि. तादूळ</u>	<u>2 :1</u>
चिन	क्ष मात्रा	<u>100 कि. गहु</u> <u>100 कि. तादूळ</u>	<u>1 :1</u>

रिकाडॉचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिध्दांत

- टिका
- 1. श्रम परिव्यय आधार चुकिचे गृहित आहे
- २. दोन देश दोन वस्तु चुकिचे गृहित आहे
- ३. मुक्त व्यापार चुकिचे गृहित आहे
- ४. स्थिर उत्पादन नियम चुकिचे गृहित आहे
- ५. वाहतूक खर्च येत नाही चुकिचे गृहित आहे
- ६. उत्पादन घटक गतिशील असतात
- ७. फक्त दिर्घकाळाचा विचार

शोधनशेष/देण्याघेण्याच्या आढाव्याचा नमुना

घेणी /निर्यात	देणी /आयात
वस्तुची निर्यात	वस्तुची आयात
सेवांच्या निर्यातीमुळे प्राप्त होणारे उत्पन्न अ. व्यापारी कंपन्यांच्या ब. सेवा विशेषज्ञांच्या सेवा क. प्रवाश्यांच्या सेवा	विदेशातून आयात केलेल्या सेवांचे देणे अ. विशेषज्ञांच्या सेवा ब.. प्रवाश्यांच्या सेवा क. व्यापारी कंपन्यांच्या
विदेशी कर्ज व भांडवलापासून प्राप्त होणारे उत्पन्न	विदेशी कर्जाची फेड मुददल व्याज व लाभ
विदेशी सरकारनी देशात केलेला खर्च	सरकारणे विदेशात केलेला खर्च
विदेशी प्रवाशापासून प्राप्त होणारी संपत्ती	देशतील प्रवाशानी विदेशात केलेला खर्च
विदेशातेन प्राप्त होणारी खंडणी दंड व नुकसानभरपाई.	विदेशाना दिला जाणारा खंडणी दंड व नुकसानभरपाई.

शोधनशेषातील असंतुलनाचे कारणे

१.संरक्षणावरिल वाढता खर्च

२.अपुरी निर्यात

३.कर्जव त्यावरील व्याज

४. आर्थिक विकास

५. मुद्रास्फीती

६.राजकिय संबंध

७. संरक्षण धोरण

८.वाढती लोकसंख्या

९. प्रदर्शन प्रभाव

शोधनशेषातील असंतुलन दुर करण्याचे उपाय

१. आयातीत घट – अ. आयात कर ब. परवाना पध्दत क. आयाज बंदी
उ. आयात कोटा
२. निर्यात वाढ
३. मुद्राचे अवमुल्यन
४. मुद्रासंकोच
५. विनिमय नियंत्रण
६. परदेशाकडून कर्ज घेणे
७. विदेशी गुंतवणकिसि प्रोत्साहन
८. विदेशी प्रवाशाना प्रोत्साहन